

Wandeling 141: Stadhoudersweg 16

De smederij in 1670 is de bakermat van machinefabriek Piet Kampen

De oudste berichten

Geloof het of niet. Ten noorden van huis en winkel van Tjipke

Pasma staan sinds 1984 tot aan de Steven Huygenstraat nieuwbouwhuizen. De oude bebouwing is opgeslokt door de machinefabriek van Piet Kampen en gaandeweg gesloopt. In 1983 is de PKA op zijn beurt afgebroken en is er nieuwbouw gepleegd. We volgen in de komende Wandelingen de nieuwe huisnummers omdat de oude bebouwing voor 1 januari 1964 is gesloopt, de datum dat de officiële straatnamen met de destijds nieuwe nummering werd ingevoerd. We doen deze week de bakermat van machinefabriek PKA.

Omstreeks, maar zeker voor 1671 trouwden Ijpe Cornelis Smidt en Tettie Gerrijts. Zij lieten in de kerk te St.-Annaparochie vier kinderen dopen: Antie (1671), Bauwkjen (1673), Dieuke (1679) en Cornelis (1681). Ijpe noemde zich Smidt want dat was zijn beroep. Het pand was een smederij. Op een dag in 1682 bleef Ijpes aambeeld onaangeroerd. De weduwe hield op de ene of andere manier de zaak tien jaar aan de praat. Nog voor haar negentiende verjaardag trouwde dochter Bauwkjen Ijpes met Hart Wijtzen en hij woonde en werkte hier. Smid Hart overleed kinderloos in 1704. Het pand werd in 1705 omschreven als een "huisinge met schuurtje en hovinge sampt smitte te St. Annagebuirte achter de kerk." Na het overlijden van Tettie Gerrijts waren de vier kinderen massaal eigenaar. Zoon Cornelis Ijpes die ook met de bijnaam Smidt te boek stond, kocht de kwarten van zijn drie zusters voor 700 caroligulden en vijf stuivers en was in 1706 volledig eigenaar.

Smederij

Meester-smid Cornelis Ijpes trouwde in 1726 op late leeftijd met Jetske Geerts. Het echtpaar bleef kinderloos. De smid kocht het huis ten zuiden van de smederij waar hij smidsknechten liet wonen. Rond 1758 overleed Cornelis Ijpes. De weduwe trouwde nu met smidsknecht Beernt Lubberts. Beernt en Jetske woonden in het

Op de plek van de oude smederij van Ijpe Cornelis (1680) vestigde zich landbouwmachinefabrikant Piet Kampen, 1952

voormalige smidsknechtenhuis en de smederij werd nu als woning en werkplaats gebruikt door Jan Jansen. Hij was het die het pand rond 1778 overnam.

Jan Jansen Patrijs – zo werd hij genoemd – trouwde in 1774 met Lijsbeth Johannes en werd vader van zeven kinderen onder wie Krelis. In 1784 overleed smid Jan en het kunstje dat Tettie Gerrijts in 1682-1692 flikte, voerde nu Lijsbeth Johannes uit. Ook zij hield de smederij aan de praat, met steun van smidsknecht Jan Johannes Faber en later van zoon Krelis Patrijs. Deze zoon trouwde met Ijtje Andries Anderijsen. Lang heeft de zoon niet geleefd, want in november 1818 overleed de meester-grofsmid.

Nu werd de smederij bestierd door Lijsbeth Johannes (de weduwe Jan Patrijs) en Ijtje Andries Anderijsen (de weduwe Krelis Patrijs). Lijsbeth Johannes overleed in 1828 en de erfgenamen gingen over tot verkoop.

Verkoop in 1828

In de Leeuwarder Courant verscheen een advertentie: "Verkoop van eene zeer beklante grofsmederij te St. Anna Parochie. De notaris J.E. van Loon te St. Anna Parochie zal op maandag den 5 mei 1828 in de herberg aldaar provisioneel en op zaterdag den 10 mei 1828 in het koffijhuis aldaar finaal, telkens de namiddags ten drie ure, bij strijk en verhooggeld

presenteeren te verkoopen: eene sterke huizinge en zeer beklante grofsmederij, met tuin, achter-erf en aanbehooren, staande en gelegen op het Noordend te St. Anna Parochie; waarin die affaire door nu wijlen Lijsbert Johannes, wed. Patrijs meer dan een halve eeuw met goed gevolg is uitgeoefend; vrij te aanvaarden op den 12 mei 1828 of dadelijk bij palmslag." Willem Oenes Zaagmans te Dronrijp was met f 1.615,- de hoogste bieder. Op woensdag 28 mei 1828 was er 's morgens 9 uur in het sterfhuis van Lijsbeth Johannes boelgoed van "den geheelen zindelijken inboedel, bestaande in kasten, laadtafels, klok, bedden, dekens, kussens,

vrouwen kleederen, stoelen, tafels, porselein, glas-, koper-, tin- en aardewerk en al de andere goederen. De zoodanigen welke gelden aan dezen boedel schuldig zijn, worden verzocht om het door hun verschuldigde te komen betalen in de herberg te St. Anna Parochie op donderdag den 29 mei 1828, des morgens van negen tot twaalf uren."

Zaagmans

Willem Oenes Zaagmans werd geboren in 1801 te Oldeboorn. De smid woonde hier met Philippus Wijbes Faber, een smidsknecht uit Sexbierum en Hendrik Roelofs van der Tempel, een smidsknecht uit Oosterend. De huishouding was in handen van de moeder van Willem en zij werd bijgestaan door een zuster van Willem, Akke Oenes Zaagmans. Voorts woonden hier dienstmeiden, onder wie Klaaske Kuipers van Beetgum en Froukje Hanstra van Balk. Ondanks een flink leeftijdsverschil werd de laatstgenoemde in 1854 mevrouw Zaagmans, toen de smid op late leeftijd alsnog in het wiebelende huwelijksbootje stapte. Uit dit huwelijk werd een dochter geboren. Voordat Willem Zaagmans in 1859 het tijdelijke inruilde voor het eeuwige, is het pand gesloopt en opnieuw weer opgebouwd. Maar wat moest de jonge weduwe met een smederij aanvangen? Toen

zij ook nog haar jonge dochter verloor in 1860, verkocht zij de zaak, trouwde met een evangelist van Vrouwenparochie en verhuisde daar naartoe.

Smid Koopmans

Rinze Alberts Koopmans, smid te Drachten kocht de "aanzienlijke ruime en nette huizinge met dito beklante grofsmederij daarin van ouds uitgeoefend, voor eenige jaren geheel nieuw opgebouwd, sedert uitmuntend onderhouden en tot velerlei affaires geschikt, met achtererf waarop afzonderlijk gebouw, waarin keuken en berggruimte, bleek en tuin enz., staande en gelegen op het